

בס"ד, עש"ק לסדר "ויפל משה ואהרן" שלה, תשפ"ו

"אשתחווה"?

האורח ציפה שאחד מהם יצא בסיום התפילה וישאל אותו לפשר הדבר. ולתדהמתו אחד המתפללים יוצא מבית הכנסת וקודם צאתו הוא מסתובב כלפי ארון הקודש ומשתחוה/כורע מולו, ולשאלת האורח השיב באופן סתמי: "ככה עושים כולם..."

האורח לא הסתפק בדבר, פתח את סידור התפילה והנה הוא רואה את הפסוק שהיה מוכר לו אבל מעולם לא חשב על משמעותו "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך **אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך**" (תהילים ה, ח) – והבין שמשתחווים להיכל - אבל מה פשר הדבר!! וכי חלילה נמצאים אנו בבית עבודה זרה שמשתחווים לצורות שבו?

במצוקתו הוא פנה לידידיו ברשת. אחד מהם השיב לו: 'אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך' – מחמת שאני ירא ממך אני משתחוה לכיוון ההיכל מחמת יראתך – וכמובן שאדם משתחוה לאלוקיו וכפי שכתב בעל 'ספר הנצחון' (כנגד הנוצרים, סוף פרשת יתרו¹): "ומה שאנו משתחווים כנגד ארון הקודש שבו תורת העדות... לא לשם עבדות לארון הקודש או לתורה, אלא שאנו משתחווים לאדון כל, נגד אותן ששם קדושתו... אשתחווה..."⁴!

האורח (שביקש לשמור על עילום שם) מבקש להפיץ בקרב הציבור: לא משתחווים לארון, לא משתחווים לתורה – משתחווים לאדון הכל וכדברי הברכי יוסף (קל"ד ס"ק ג'): "דאלו ההשתחואות בכניסתו ויצאתו נודע שהם להקב"ה, רק שהם נגד הארון כי שם עיקר הקדושה בבית הכנסת והשראת שכינתו".

האורח נכנס לבית הכנסת ותמה האם הוא הגיע לבית כנסת של שומרי תורה ומצוות עובדי ה'. וכל כך למה?

הוא שם לב שהנכנסים לבית הכנסת שפִתְחוּ היה כנגד ארון הקודש (או"ח סימן ק"י א') – נעמדו בפתח והשתחוּו (-כרעו) לכיוון ארון הקודש (שו"ע שם, הגמ"י פ"א מתפילה ס"ק ד') ואילו במקום ממנו בא האורח כלל לא נהוג להתכופף / להשתחוות (כתר שם טוב, גאגאין ח"א עמ' ב').

האורח נדהם – יהודים משתחווים לארון!! לדבר דומם!! והרי אסור להשתחוות כנגד פסל אפילו אין עבודתו הרגילה בהשתחוויה (סנהדרין ס: דברי השואל בשו"ת אהלי יעקב נ"ז) וכאן יהודים כורעים לפני ארון - מה פשר הדבר?

והלא כבר כתב הרי"ז: "ונראה בעיניי שלא אמרו אלא לעמוד מפני התורה ולא להשתחוות לה, ולא נמצא בכל התורה שמשתחוין אפילו לארון הקודש" (קידושין אות לד).

הוא שאל את אחד הנכנסים והלה השיב לו "ברור, אני משתחוה לארון הקודש"¹ – וחיל ורעדה אחזו את האורח!

עודו עומד ותמה, התפילה החלה, ובשעת הגבהת התורה אנשים ראו את הכתב והשתחוּו/כרעו בפני הספר (שו"ע קל"ד ב')².

והוא עומד נדהם, וכמובן שלא שאל על כך באמצע התפילה שלא להכשיל את המתפללים בשיחה.

¹ באוצר הגאונים קידושין, התשובות עמ' 96 כתב: "ואם לכם תיבה להניח בה ספר הניחו את התורה באחד מבתי כנסיות ואל תציבו להשתחוות נגדה". כלומר לא הניח ארון קודש ובו ס"ת בבית כנסת עצמו בו נכנסים אנשים כדי שלא יבואו להשתחוות לו – אמנם יש שמצאו שמקור הדברים בדברי קראים – עיין מקדש מעט (הכהן) עמ' 58, ועוד).

² שו"ת אהלי יעקב סימנים נז-נח: "וכבר כתבתי שמי שאינו כורע בחושבו שאסור לעשות כבוד זה לספר

תורה מנדין אותו ומפרסמים סכלותו לרבים". ועי"ש לגבי השתחוויה לדבר שאינו נעבד ולקמן בברכי יוסף על דבריו.

³ הו"ד גם בשרשי מנהג אשכנז ח"א עמ' 175 ושם בכל העניין.

⁴ עי"ש ביחס להשתחווה נגד בני אדם.